

Projektet:
Sidste udkald - dialekt som sproglig kulturarv i Grønland

Marie Maegaard

Sprogforandringscentret, Inst. for Nordiske Studier og Sprogvidenskab, Københavns Universitet

&

Sprogforskningscenteret, Ilisimatusarfik

Denne præsentation

- Hvad har den koloniale kontekst betydet for den sproglige situation i dag?
- Hvad har den koloniale kontekst betydet for hvad vi ved om den sproglige situation i dag?
- Et nyt projekt om grønlandske dialekter
- Diskussion, kommentarer og gode råd

Hvad har den koloniale kontekst betydet for den sproglige situation i Grønland i dag?

Relationen grønlandsk vs. dansk er ekstremt vigtig

→ Sprogdebatter (Kleemann-Andersen 2020, 2021)

→ Behov for et stærkt grønlandsk nationalt sprog

→ Stærk standardiseringsproces, vestgrønlandsk som standardsprog

→ Nedvurdering og nedprioritering af andre grønlandske dialekter/sprog

→ Tab af grønlandske dialekter/sprog

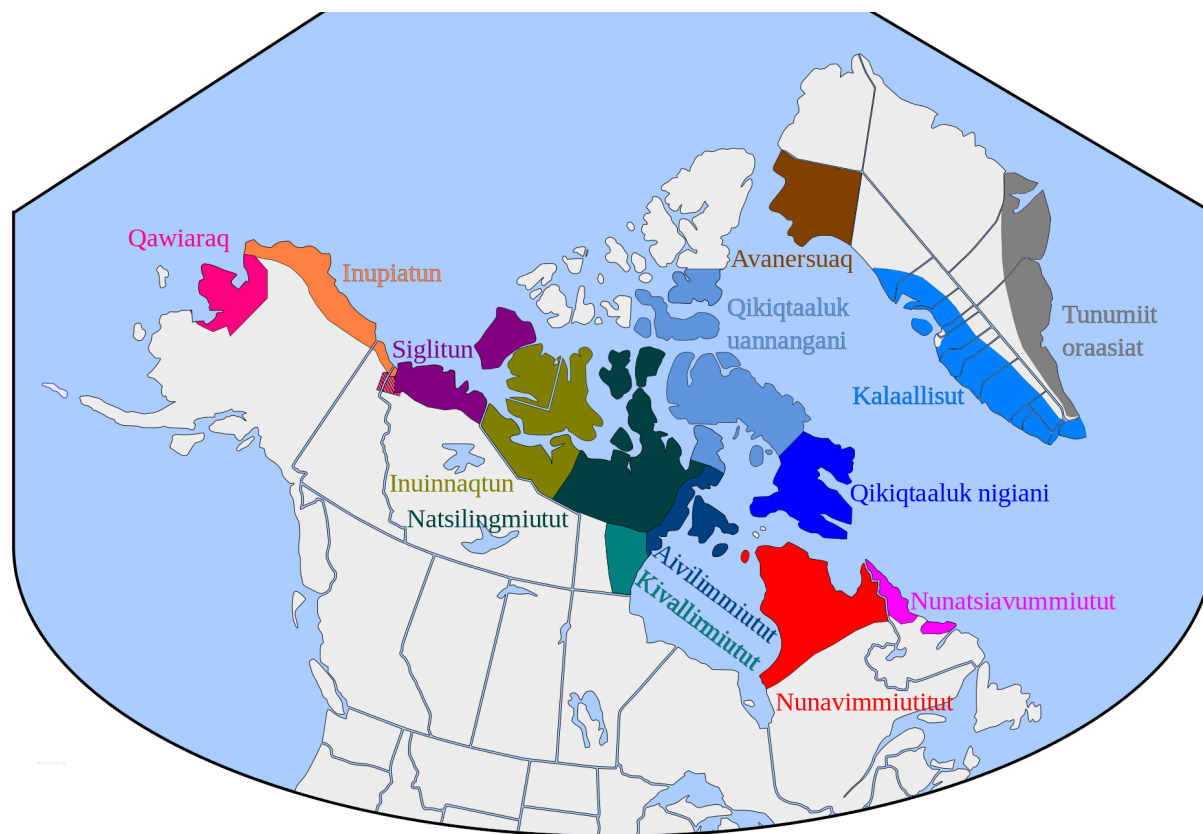
Sproglige ideologier

- Iconization
- Erasure
- Fractal recursivity

(Irvine & Gal 2002)

- "Just the act of categorizing linguistic varieties as dialects of the same language, or of selecting one variety as the standard to be codified, legitimizes boundaries between groups, and channels the power relations among them." (Woolard 2020: 2)

Dialektfamilier i Grønland

”Et sprog er en
dialekt med en
hær og en flåde”
(Max Weinreich 1944)

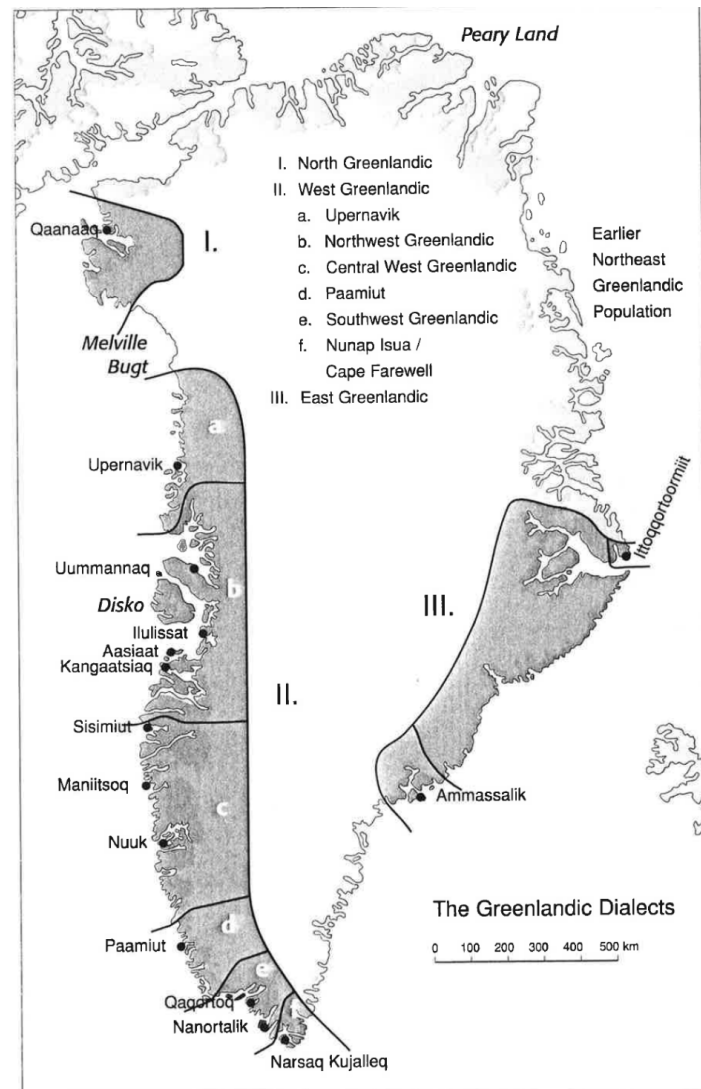

Fig. 2. Distribution of Greenlandic dialects. Narsarmijit was previously called Narsaq Kujalleq. (Based on Fortescue 1986:414).

Forskelle mellem øst- og vestgrønlandsk

Vestgrønlandsk

Kissaviarsuk

Ataata

Anaana

Qamutit

Qajaq

Umiaq

Qeqertaq

Kumak

Taseq

Ameq

Østgrønlandsk

nappalikitseq

nakkivik

annivik

kaattutit

saqqit

aattarit

immikkoortoq

ujangaq

imeq

uliivik

Dansk

falk

far

mor

slæde

kajak

konebåd

ø

lus

sø

skind

(Fra Naja Blytmann Trondhjem)

Lange frikativer

Lukkelyde

Vestgrønlandsk

Østgrønlandsk

Illeq

Itteq

Arfinillit

Arpinittit

Miaggoorpoq

Miakkeerpoq

Tarrippoq

Taqqippoq

Appa

Appa

Arlaq

Artaq

Uffa

Uppa

Aggerpoq

Akkerpoq

Tarraq

Taqqaq

(Fra Naja Blytmann Trondhjem)

Østgrønlandsk i retssalen

Jeg har oplevet et eksempel på et grundlovsforhør, hvor vi afhørte en sigtet, hvor han forklarede på østgrønlandsk, og det blev forstået af dommeren på en anderledes måde, så undervejs kunne jeg mærke, at sigtede ikke var enig, og så blev vi nødt til at afbryde. (anklager)

(Institut for Menneskerettigheder, Danmarks Nationale Menneskerettighedsinstitution og Ilisimatusarfik – Grønlands Universitet 2019)

Hvad har den koloniale kontekst betydet for hvordan viden om grønlandsk er blevet til?

- Ordbøger og grammatikker produceret af udlændinge, primært danskere
- Undervisningsmaterialer der bygger på grønlandsk som fremmedsprog, ikke førstesprog
- Den lingvistisk-antropologiske tilgang, sammenhænge mellem sprog og kultur

Hvad har den koloniale kontekst betydet for hvad vi ved om grønlandsk i dag?

- Fokus på det ”eksotiske”, især den polysyntetiske struktur og fx taburegler
- Fokus på central/vestgrønlandsk
- Fokus på udviklingen af et skriftsprog for central/vestgrønlandsk

→ Mangler viden om:

- Især østgrønlandsk, men i det hele taget mere forskningsbaseret viden om variation i grønlandsk
- Hvordan grønlandsk variation benyttes socialt
- Sprog/ord fra andre domæner end dem man hidtil har brugt i ordbøgerne

Derfor et nyt projekt:

Sidste udkald – dialekt som sproglig kulturarv i Grønland

Samarbejde mellem

- Ilisimatusarfik
- Københavns Universitet
- Grønlands Nationalmuseum
- Danmarks Nationalmuseum

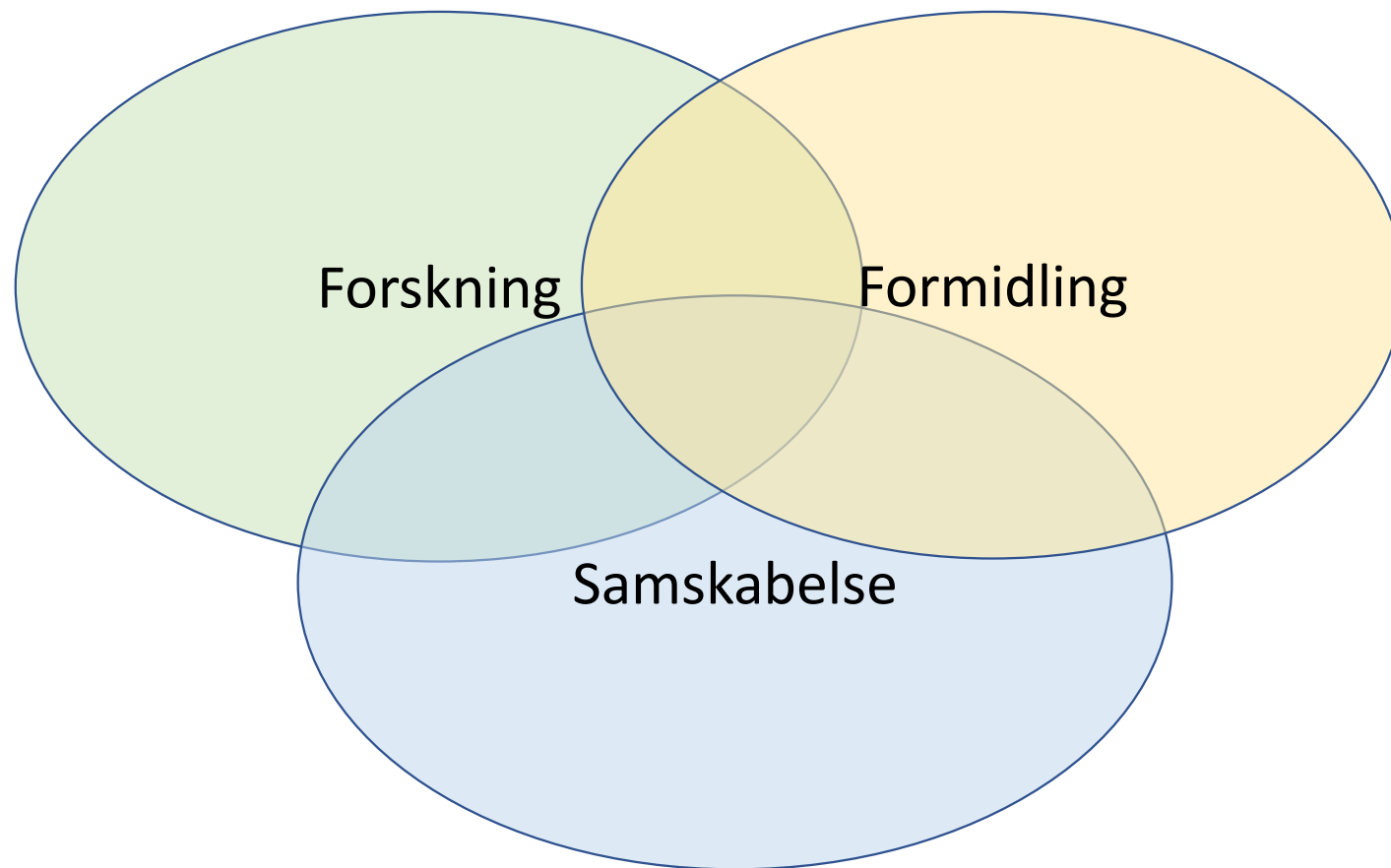
Derfor et nyt projekt:

Sidste udkald – dialekt som sproglig kulturarv i Grønland

Samarbejde mellem

- Ilisimatusarfik
 - Københavns Universitet
 - Grønlands Nationalmuseum
 - Danmarks Nationalmuseum
- + befolkningen

Projektets idé

Forskere:

Naja Blytmann Trondhjem, KU & GU

Tikaajaat Christensen, GU

Camilla Kleemann-Andersen, GU

Ortu Bogoni Mørch, KU

Marie Møller Udvang, KU

Marie Maegaard, KU & GU

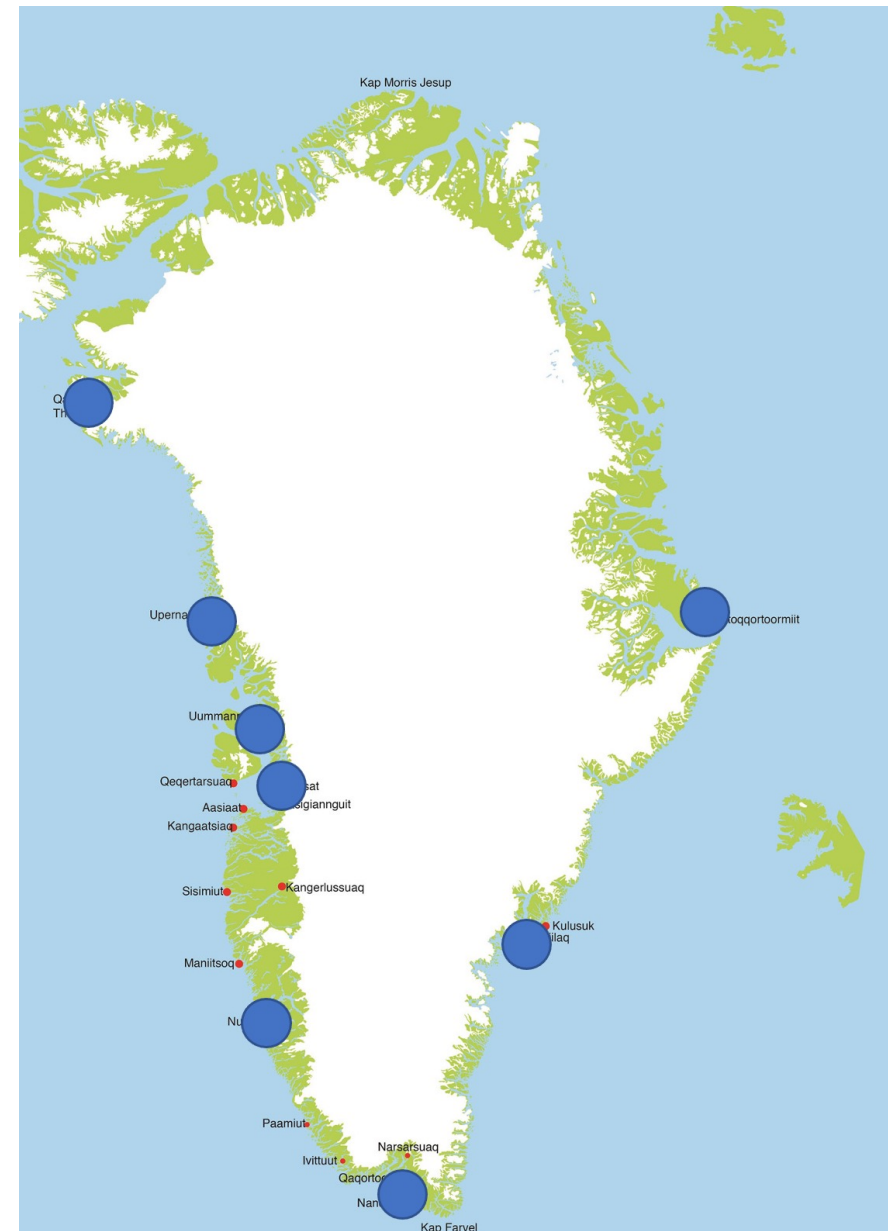
Studentermedhjælpere:

Maliina Thorhild La Cour Vahl, GU

Rina Lorentzen, GU

Sikkerninnguaq Vera Cortzen, GU

Iddimanngiiu Jensen Bianco, GU

Projektet har til formål at indsamle, analysere og formidle grønlandske dialekter gennem et tværfagligt samarbejde mellem Københavns Universitet, Grønlands Universitet, Grønlands Nationalmuseum og Danmarks Nationalmuseum.

Projektet vil resultere i:

- et unikt digitaliseret korpus af systematisk indsamlet grønlandsk talesprog med en geografisk, kønsmæssig og aldersmæssig bredde som ikke findes i nogen andre samlinger
- lingvistiske beskrivelser af variationen i nutidige og traditionelle grønlandske dialekter
- formidling til lokalbefolkning og øvrig offentlighed gennem udstillinger og webbaseret kommunikation

Projektets indsamling

Sted	Datatype	Deltagere (alder og køn)
Qaanaaq Upernavik Uummannaq Aasiaat Nuuk Nanortalik Tasiilaq Ittoqqortoormiit	Alle steder indsamles: Interview Gruppesamtale Selvoptagelser + forhåbentlig interaktion på sociale medier	Alle steder inddrages alder og køn: 60+ (2 f, 2 m) (+ 4 f, 4 m) 40-50 (2 f, 2 m) (+ 4 f, 4 m) 15-20 (2 f, 2 m) (+ 4 f, 4 m) I alt 96 (+ 192)

- Samt ældre dialektoptagelser fra bl.a. KNR, hvor vi prøver at komme så langt tilbage i tiden som muligt (digitaliseres og om muligt tilgængeliggøres)

- Udskrives
- Gøres søgbart
- Variationsanalyser (kvantitative)
- Kvalitative analyser
 - Sprogbrug
 - Sproglige ideologier
 - Livshistorier
- Skriftsprog i sociale medier

- Indtil videre pilotindsamling i Nuuk
- Sociale forskelle baseret på klasse (en ældre Nuuk-elite?)
- s-udtale
- Elitens rolle i sprogforandring (næste generations sprog?)

→ En større indsamling i Nuuk, inddelt i to kategorier af deltagere

Vi håber det vil resultere i:

Et systematisk korpus over grønlandsk talesprog

Ny viden om grønlandsk variation

- Geografisk
- Socialt
- Generationsmæssig

En styrkelse af dialekten som kulturarv

- Samarbejde med museerne
- Webbaseret kommunikation
- Samarbejde med lokalbefolkningen, citizen science, samskabelse

På vej mod en kritisk dialektologi?

- En dialektologi som er opmærksom på magtrelationer og dominansforhold
- En dialektologi som ikke blot er beskrivende, men som også er kritisk
- En dialektologi som tager udgangspunkt i deltagernes egne beskrivelser
- Opmærksomhed på forskerens rolle

Diskussion og kommentarer?

mamae@uni.gl

mamae@hum.ku.dk